

РЕЗЮМЕ

Л. В. Жула. Использование методов биомеханического контроля в учебно-тренировочном процессе студентов во время занятий волейболом.

В статье представлены результаты внедрения в учебно-тренировочный процесс студентов методов биомеханического контроля. Проанализированы варианты тестовых заданий, которые используются во время оперативного контроля, обоснованно эффективность их использования.

Ключевые слова: студентки, учебно-тренировочный процесс, волейбол, оперативный контроль.

SUMMARY

Ghula L. Usage of biomechanic control methods in the education and training process of students during volleyball lessons

In the article the presented results of introduction in educational-training process of students of methods of biomechanics control. The variants of test tasks which are used during operative control, and grounded efficiency of their use, are analyses.

Key words: students, educational-training process, volleyball, operative control.

УДК 378.048.2:351.746.1

В. В. Кирилюк

Національна академія Державної прикордонної служби
України ім. Богдана Хмельницького

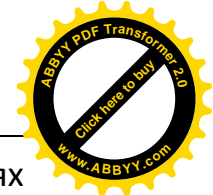
ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ ГУМАНІТАРНОГО ЦИКЛУ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглянуто зміст поняття «засоби інтерактивних технологій», наведено приклади інтерактивних вправ, які були використані на заняттях гуманітарного циклу «Педагогіка і психологія», «Англійська мова» під час проведення експериментального дослідження на базі Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

Ключові слова: інтерактивні технології, засоби інтерактивних технологій, професійна діяльність майбутніх офіцерів-прикордонників.

Постановка проблеми. Основним недоліком традиційного навчання є репродуктивний характер професійної підготовки майбутніх фахівців. За таких умов курсанти здебільшого втрачають інтерес до навчання, майбутнього фаху, вищої освіти. Це знижує рівень професійної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників, а отже, рівень їх професійної компетентності, яка необхідна курсантам для якісної службової діяльності.

Це приводить до висновку про те, що процес навчання має будуватися так, щоб усі курсанти могли вчитися та стали активними учасниками навчального процесу. Одним із варіантів саме такої організації процесу підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників є використання засобів інтерактивних технологій на заняттях гуманітарного циклу.

Аналіз актуальних досліджень. На актуальності й особливостях упровадження інтерактивних технологій у вищій школі наголошували Л. Артемова, І. Войтова, Л. Галіцина, К. Гіря, Л. Годкевич, С. Гончаров, О. Завальнюк, І. Мельничук, А. Панченко, М. Перець, В. Шарко та ін. Принципи професійної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників на заняттях з гуманітарних дисциплін засобами інтерактивних технологій висвітлювалися й у наших публікаціях [2, 3].

Мета статті – дати визначення поняттю «засоби інтерактивних технологій», поділитися досвідом використання засобів інтерактивних технологій на заняттях гуманітарного циклу («Педагогіка і психологія», «Англійська мова») з метою підвищення рівня готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу. На нашу думку, використання інтерактивних технологій у навчально-виховному процесі вищої військової школи є тими засобами навчання курсантів, що оптимізують професійну підготовку майбутніх офіцерів-прикордонників і підвищують рівень їх готовності до професійної діяльності. Розглянемо тлумачення різними дослідниками термінів «інтерактивні технології» та «засоби інтерактивних технологій».

Слово «інтерактив» прийшло до нас з англійської мови від слова «interact», де «inter» – це взаємний і «act» – діяти. Таким чином, інтерактивний – здатний до взаємодії, діалогу. Інтерактивне навчання – це специфічна форма організації пізнавальної діяльності, яка має передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен курсант відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність [11, 9].

Так, М. Скрипник під інтерактивними технологіями розуміє систему способів діалогічної взаємодії суб'єктів навчання (вміння), спрямованих на осмислення діалогу, його «інтер» – «інтра» – «мета» – суб'єктні плани. Взаємодія в освітньому процесі здійснюється у формі педагогічного спілкування. А педагогічне спілкування, у свою чергу, розуміється як діалог на полімодульних рівнях («викладач – слухач», «викладач – викладач», «слухач – слухач», «викладач – навколишній світ», «слухач – навколишній світ» тощо). У ситуації діалогу учасники створюють насамперед цілісне психолого-педагогічне спільне буття – співбуття («інтерсуб'єктний план»), яке і виконує функцію педагогічного спілкування. Діалог є універсальним засобом і принципом організації людської свідомості («інтрасуб'єктний план»); через діалогічну площину здійснюється метасуб'єктна взаємодія (різноманітні культуротворчі моделі) [12, 31]. Інтерактивні технології дають змогу задіяти не лише свідомість людини, а і її почуття, емоції, вольові якості, тобто залучають до процесу навчання «цілісну людину» [12, 45].

Інші дослідники (І. Жорова, В. Кузьменко) визначають інтерактивні технології навчання як різновид активних. На думку науковців, вони замінюють звичайну передачу навчального матеріалу, переломленого через свідомість викладача на діалог, основою якого виступає взаємодія слухачів з навчальним довкіллям. Джерелом нових знань стає власний досвід курсантів, а не репродуктивно відтворена викладачем інформація, як відбувається за традиційного навчання [5].

Український дослідник А. Мартинець у своєму дослідженні зазначає, що «структурна побудова заняття на основі інтерактивних методик змінює саму суть навчального процесу, занурюючи його в спілкування, де ролі вчителя й учня перебувають у відповідній рівновазі: обидва працюють для того, щоб навчатися, ділитися своїми знаннями, досягненнями свого життєвого досвіду» [7, 30]. Науковець характеризує інтерактивне навчання як діалогічне, яке забезпечує взаємодію викладача та слухача. На думку педагога, розпочати інтерактивну діяльність потрібно насамперед із забезпечення «ситуації успіху», що є необхідною та важливою, для того щоб слухачі почували себе впевненими в своїх силах. Другим кроком є створення викладачем ситуації «дефіциту знань», для того щоб через брак інформації слухач розпочав пошукову діяльність у системі інтерактивної роботи. А. Мартинець також наголошує на можливості оцінити індивідуальні здібності кожного слухача під час застосування інтерактивних технологій [7].

Для застосування інтерактивних технологій у підготовці майбутніх офіцерів-прикордонників ми використовували інноваційну модель інтерактивного інформаційного обміну, подану в докторській дисертації І. Мельничук (рис. 1).

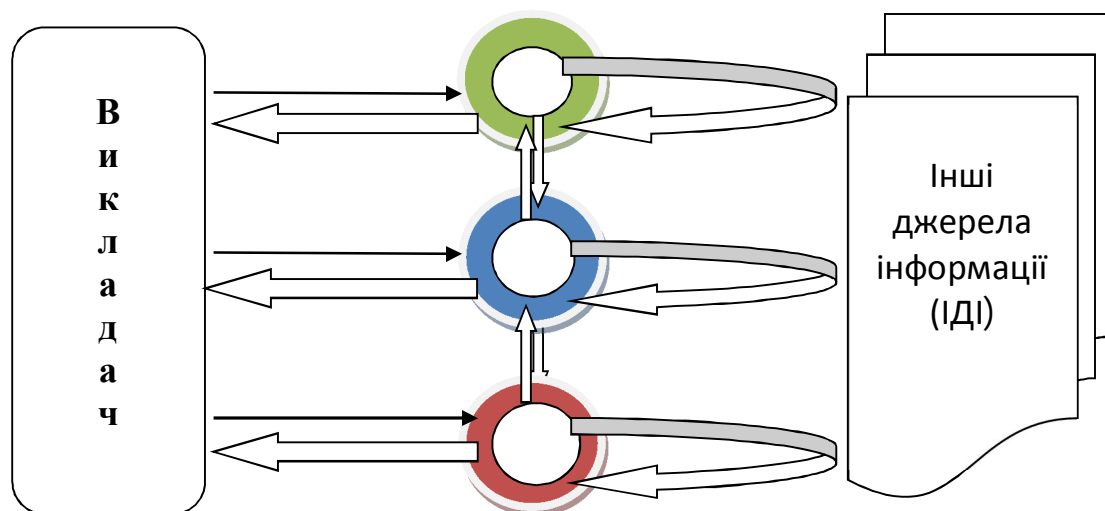
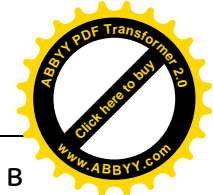
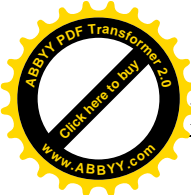

Рис. 1. Інноваційна модель інтерактивного інформаційного обміну (за І. Мельничук)

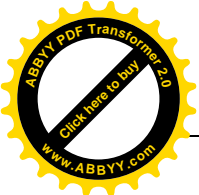
Як зазначає дослідниця, результативність такої моделі виявляється в таких діях майбутніх фахівців: «отримання ними інформації від викладача та з інших джерел (ІДІ), активна самоосвітня діяльність і творча робота. Діалогічна міжсуб'єктна взаємодія під час занять на рівні «викладач – слухач» і «слухач – слухач» передбачає участь майбутніх фахівців у діалогах, обговоренні наукових і професійних проблем на семінарських заняттях або за умови використання викладачем у традиційному навчанні таких активних методів, як евристична бесіда, дискусії, полілоги, що є основою інтерактивних технологій. Це потребує попередньої посиленої діалогічної взаємодії (у нашому дослідженні на рівні «курсант – джерела науково-навчальної інформації»), що спонукатиме майбутніх офіцерів-прикордонників до «більш усвідомленого і критичного опрацювання ІДІ для компетентного діалогу» [8, 213].

Відповідно до цієї інноваційної моделі інтерактивного інформаційного обміну майбутні фахівці виступають як суб'єкти учіння самих себе. Вони акумулюють інформаційні потоки не тільки від викладача під час лекції (це до 30% інформації), а й з інших джерел (з наукової, навчальної, довідкової літератури, Інтернет-ресурсів тощо) та у процесі обміну цією інформацією під час діалогічно-полілогічної взаємодії у групі (рис. 1). Під час багатосторонньої взаємодії на рівні «викладач – курсант», «курсант – курсант», «курсант – джерела інформації» відбувається привласнення до 90% того, що артикулюється і здійснюється на занятті, а педагог є організатором навчального процесу.

Незважаючи на деякі відмінності у змісті наведених вище визначень сутності інтерактивних технологій, можна зробити висновок про те, що всі вони містять такий важливий компонент, як співробітництво слухачів на занятті, їх активна взаємодія, яка спрямована на вирішення пізнавальних завдань, інтелектуальний розвиток, формування рефлексії та культури міжособистісного спілкування.

Отже, важливу роль у процесі використання педагогічних технологій відіграють *засоби навчання*, тому розглянемо сутність цієї дефініції.

Технологічний процес завжди передбачає певну послідовність операцій з використанням необхідних засобів (матеріалів, інструментів) й умов. У сучасній педагогічній науці дедалі частіше зустрічається визначення засобів навчання не у вузькому, а у більш широкому їх розумінні. Так, П. Підкасистий під засобами навчання розуміє матеріальний чи ідеальний об'єкт, який використовується викладачем чи курсантом для засвоєння знань [10].

У педагогічному словнику Г. Коджаспірової знаходимо таке визначення педагогічних засобів – це матеріальні об'єкти та предмети духовної культури, які призначені для організації та здійснення педагогічного процесу і виконують функції розвитку учасників навчального процесу, а також різноманітна діяльність – праця, гра, навчання, спілкування, пізнання [4, 323].

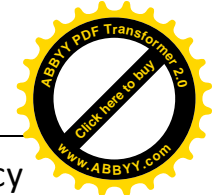
С. Смірнов поділяє засоби навчання на *матеріальні* (підручники, навчальні посібники, дидактичні матеріали, книги-першоджерела, тестовий матеріал, засоби наочності, технічні засоби навчання, лабораторне обладнання) та *ідеальні* (усне й письмове мовлення, музика, живопис, навчальні комп'ютерні програми, організуюча й координуюча діяльність викладача, загальна культура викладача, методи навчання та форми організації навчальної діяльності курсантів тощо) [9].

Ми погоджуємося з думкою І. Мельничук [8], що засоби навчання формують матеріальну та інформаційну складові навчального середовища, впливають на діяльність суб'єктів навчання та організацію дидактичного процесу, створюють умови для забезпечення можливості досягнення конкретних, заздалегідь сформульованих цілей навчання, які можуть характеризувати якість дидактичного процесу. Отже, застосування засобів інтерактивних технологій у професійній підготовці майбутніх офіцерів-прикордонників формує *інформаційну, матеріальну й організаційну* складові навчального середовища.

Інформаційною складовою у нашому дослідженні були визначені такі засоби, що використовувалися як джерело певної інформації у гуманітарній підготовці курсантів, а саме: наукова і навчальна література, методичне забезпечення вивчення гуманітарних дисциплін (навчальні та робочі навчальні програми, плани проведення лекційних і семінарських занять з кожної дисципліни, а також методичні розробки проведення інтерактивних занять у формі дидактичних ігор і навчальних тренінгів та методичні рекомендації щодо використання інтерактивних форм і методів навчання тощо).

Матеріальною складовою засобів інтерактивних технологій визначено технічні засоби навчання (комп'ютерна техніка, інтерактивна дошка, мультимедіа-супровід занять з гуманітарних дисциплін).

Організаційною складовою навчального середовища у процесі використання засобів інтерактивних технологій визначено способи спільної діяльності викладачів і курсантів, що зумовлювало визначення комплексу інтерактивних методів та інтерактивних форм проведення занять.

Експериментальне дослідження відбувалося з курсантами III курсу на заняттях із дисципліни «Педагогіка і психологія», яка вивчається в I семестрі III курсу, та під час вивчення дисципліни «Англійська мова» (I–II семестр III курсу). Проводячи формувальний етап експериментального дослідження на III курсі, ми мали на меті поєднати вплив використання інтерактивних технологій під час вивчення обох дисциплін на формування готовності до професійної діяльності майбутніх офіцерів-прикордонників.

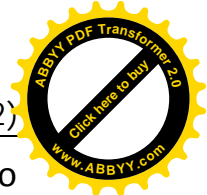
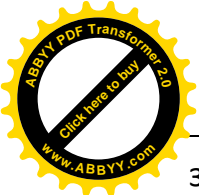
У процесі вивчення «Педагогіки і психології» в межах нашого дисертаційного дослідження інтерактивні технології використовувалися на лекційних, семінарських та практичних заняттях. Курсанти засвоювали основи оптимальної міжособистісної взаємодії і надалі мали змогу використати психолого-педагогічні знання та сформовані комунікативні вміння і навички у професійних ситуаціях іншомовного спілкування під час вивчення «Англійської мови».

На лекційних заняттях з «Педагогіки і психології» у процесі підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників ми застосовували лекції-бесіди, проблемні лекції, лекції-дискусії, лекції-аналіз, лекції з використанням техніки зворотного зв'язку, лекції-прес-конференції, лекції із заздалегідь запланованими помилками та ін.

Під час *лекції-бесіди* використовувалися такі засоби інтерактивних технологій, як *інтелектуальна розминка* у формі обміну думками, *експрес-опитування*, *сократична бесіда* (постановка викладачем у логічній послідовності запитань, які потребували від курсанта не готових відповідей, а аналізу певних явищ і фактів та висловлювання власних поглядів), *«логічний ланцюжок»* (коли курсанти у процесі діалогу мали змогу розширювати своє розуміння певних понять, установлюючи логічні взаємозв'язки між новими та усталеними поняттями, що обговорювалися на лекції).

Під час *проблемної лекції* використовувалися *проблемні ситуації професійного спрямування*, які курсант не може вирішити зі своїм наявним багажем знань. Наприклад, вивчаючи в темі 1 питання «Значення психологічних знань для практичної діяльності офіцера ДПСУ щодо вивчення, навчання та виховання особового складу прикордонного підрозділу», викладач пропонував проблемні ситуації, розроблені у спеціальній літературі [1; 6; 13] й адаптовані для професійної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників.

Наприклад, сутність вправи «Контакт» (3–5 хв) полягала в тому, що курсант, який виходив на 5 с з аудиторії, під час повернення отримував завдання: *оглянути* присутніх, *визначити*, хто з курсантів готовий вступити

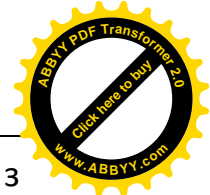
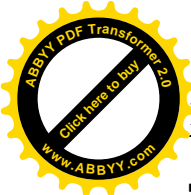
з ним у контакт, *обґрунтувати* наявність тих ознак, на підставі яких було ухвалено відповідне рішення. Таким чином, у курсантів формувалися навички невербального спілкування.

Для вироблення у майбутніх офіцерів-прикордонників умінь швидко «включати» в бесіду свого співрозмовника курсанти отримували завдання: так сформулювати перші фрази, щоб: 1) привернути увагу до своєї персони; 2) встановити контакт із співрозмовником; 3) викликати інтерес до теми розмови, щоб створити ситуацію продуктивного співробітництва.

Для формування і розвитку навичок активного слухання ми використовували інтерактивні вправи «Зіпсований телефон», «Детектив», «Іноземець і перекладач», «Фраза» та ін., інструкції до проведення яких подано в «Тренінгу ділового (професійного) спілкування» Ю. Суховершиної [13, 36–55].

Наведемо приклад ще однієї інтерактивної вправи – «Сліпе слухання» (2–3 хв), мета якої – продемонструвати курсантам неефективність передачі інформації без зворотного зв'язку. Два курсанти стають перед фліп-чартами так, щоб не бачити того, що кожен з них малює на папері. Один курсант зображає на своєму малюнку якусь фігуру, що складається з 7–8 рисок (прямих ліній), і пояснює другому курсанту це зображення, завдання якого – намалювати таку ж фігуру за словесним описом без додаткових питань. Після завершення цієї вправи учасники обговорюють труднощі, яких вони зазнали у процесі її виконання. Усі курсанти групи, порівнюючи обидва малюнки, висловлюють свої варіанти ефективного пояснення першого малюнка, щоб другий був близьким до оригіналу. Ця вправа спрямовувала курсантів на формування вмінь логічно, точно, доступно і лаконічно передавати сутність певного інформаційного повідомлення, що є важливою ознакою професійних умінь майбутніх офіцерів-прикордонників. За таких умов викладач стимулював курсантів до особистісного професійного вдосконалення і, таким чином, пробуджував навчальний інтерес курсанта як до майбутньої професійної діяльності, так і до поглибленого вивчення психолого-педагогічних дисциплін.

Систематичне використання інтерактивних технологій під час вивчення «Педагогіки і психології» спрямовувалося на формування у курсантів умінь і навичок міжособистісної взаємодії, необхідних у професійній діяльності майбутніх офіцерів-прикордонників. Результати психолого-педагогічної підготовки використовувалися у процесі вивчення

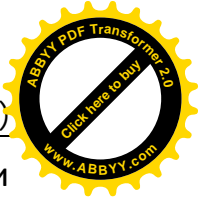
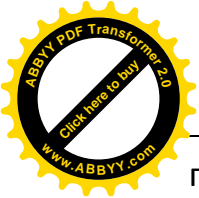
дисципліни «Англійська мова», яка спочатку вивчалася паралельно з «Педагогікою і психологією» (I семестр III курсу). Це стимулювало курсантів більш сумлінно ставитися до вивчення «Педагогіки і психології» та спрямовувало їх до вироблення стійких вмінь і навичок діалогічної взаємодії, які використовувалися у професійних ситуаціях іншомовного спілкування. У подальшому вивченні англійської мови (II семестр III курсу) на заняттях застосовувалися і спеціальні інтерактивні вправи, розроблені саме для навчання майбутніх офіцерів-прикордонників іншомовного спілкування на професійні теми.

Під час вивчення дисципліни «Англійська мова» ми використовували на заняттях такі інтерактивні вправи, як «*Team Word Finder*», «*Making Words*», «*Alphabetical List*», «*Team Sentences*», «*Reading for Two Voices*», «*Find the Fiction*», «*Fan-N-Pick*», «*Team Lists*», які розроблені у спеціальній літературі [14] й адаптовані для професійної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників. Метою цих інтерактивних вправ є поповнення словникового запасу курсантів, повторення алфавіту та правил побудови речень в англійській мові, формування навичок роботи у групі, уміння пояснювати, переконувати, приходити до консенсусу, розвиток уміння слухати іншого та самого себе, уміння співпрацювати, покращання навичок виразного читання та дикції.

З метою відпрацювання вміння вирішувати гострі суперечливі питання, логічного мислення, аналізу та залучення всіх курсантів до обговорення запропонованого викладачем питання ми використовували інтерактивні вправи «*Timed Pair-Share*», «*Mix-Pair-Share*», «*Pairs-Compare*». Завдання курсантів під час виконання інтерактивної вправи «*Timed Pair-Share*» полягало у знаходженні за певний період часу вирішення запропонованого викладачем питання, наприклад визначте головні відмінності системи уряду США та України. Відмінність вправи «*Timed Pair-Share*» від «*Mix-Pair-Share*» полягає в тому, що курсанти працюють у статистичних парах, тоді як «*Mix-Pair-Share*» вимагає роботи в динамічних парах.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Ми вважаємо, що застосування інтерактивних технологій у навчально-виховному процесі вищої військової школи є тими засобами навчання курсантів, що оптимізують професійну підготовку майбутніх офіцерів-прикордонників і підвищують рівень їх готовності до професійної діяльності.

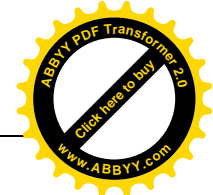
Подальші наукові пошуки ми вбачаємо у продовженні вдосконалення

професійної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників засобами інтерактивних технологій під час вивчення інших гуманітарних дисциплін та іноземної мови протягом усього періоду навчання у ВВНЗ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Васильев Н. Н. Тренинг профессиональных коммуникаций в психологической практике / Н. Н. Васильев. – СПб. : Речь, 2007. – 283 с.
2. Кирилюк В. В. Мета, зміст та принципи підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників інтерактивними технологіями з дисциплін гуманітарного циклу / В. В. Кирилюк // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». – Хмельницький : ХІСТ, 2011. – № 4. – С. 55–59.
3. Кирилюк В. В. Принципи професійної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників на заняттях з гуманітарних дисциплін засобами інтерактивних технологій / В. В. Кирилюк // Освітньо-наукове забезпечення діяльності правоохоронних органів і військових формувань України : IV Всеукр. наук.-практ. конф. Хмельницький, 18 листоп. 2011 р. Серія: Психолого-педагогічні й філологічні науки, – Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2011.
4. Коджаспирова Г. М. Словарь по педагогике / Г. М. Коджаспирова, А. Ю. Коджаспиров. – Москва : ИКЦ «МарТ» ; Ростов н/Д : МарТ, 2005. – 448 с.
5. Кузьменко В. В. Використання інтерактивних методів у процесі професійного навчання / В. В. Кузьменко, І. Я. Жорова // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. [редкол. І. А. Зязюн (голова) та ін.]. – К. ; Вінниця, 2002. – Ч. І. – Вип. ІІ. – С. 444–447.
6. Марасанов Г. И. Социально-психологический тренинг / Г. И. Марасанов. – 5-е изд., стер. – М. : «Когнито-Центр» ; Моск. псих.-соц. ин-т, 2007. – 251 с.
7. Мартинець А. М. Нові педагогічні технології: інтерактивне навчання / А. М. Мартинець // Відкритий урок. – 2003. – № 7–8. – С. 28–31.
8. Мельничук І. М. Теорія і методика професійної підготовки майбутніх соціальних працівників засобами інтерактивних технологій у вищих навчальних закладах : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04 / Мельничук Ірина Миколаївна. – Тернопіль, 2011. – 584 с.
9. Педагогика: педагогические теории, системы, технологи / [под ред. С. А. Смирнова]. – М. : Академия, 1999. – 512 с.
10. Педагогика : учеб. пособие [для студ. пед. вузов и пед. колледжей] / [под ред. П. И. Пидкасистого]. – М. : Педа. о-во России, 1998. – 640 с.
11. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. – К. : А.С.К. , 2004. – 192 с.
12. Скрипник М. Ігри дорослих. Інтерактивні методи навчання / М. Скрипник ; [упоряд. І. Галіцина]. – К. : Ред. загальнопед. газет, 2005. – 128 с.
13. Суховершина Ю. В. Тренинг делового (профессионального) общения / Суховершина Ю. В., Тихомирова Е. П., Скоромная Ю. Е.. – М. : Акад. Проект ; Триста, 2006. – 128 с. – (Информационные технологии).
14. Dr. Spencer Kagan. Kagan Cooperative Learning / Dr. Spencer Kagan, Miguel Kagan. – Kagan Publishing, 2009. – 484 p.

РЕЗЮМЕ

В. В. Кирилюк. Использование средств интерактивных технологий на занятиях гуманитарного цикла в подготовке будущих офицеров-пограничников к профессиональной деятельности.

В статье рассмотрено содержание понятия «средства интерактивных технологий», приведены примеры интерактивных упражнений, которые использовались на занятиях гуманитарного цикла «Педагогика и психология», «Английский язык» во время проведения экспериментального исследования на базе Национальной академии Государственной пограничной службы Украины имени Богдана Хмельницкого.

Ключевые слова: интерактивные технологии, средства интерактивных технологий, профессиональная деятельность будущих офицеров-пограничников.

SUMMARY

V. Kyryliuk. Usage of interactive technologies means at the humanities to prepare future border guard officers.

In the article the author has examined the content of the notion «interactive technologies means», has made examples of the used interactive technologies at the humanitarian subjects «Pedagogics and Psychology», «The English Language» while pursuing an experimental study at the National academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytskyi.

Key words: interactive technologies, interactive technologies means, professional activity of the future border guard officers.

УДК 37.015.311 (091.313):616.253

О. П. Кравченко

Інститут педагогічної освіти
і освіти дорослих НАПН України

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО КОЛЕДЖУ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті зосереджено увагу на особливостях розробки проектів та ділових ігор, які пройшли апробацію в Черкаському медичному коледжі під час викладання курсу іноземної мови за професійним спрямуванням і сприяють формуванню професійної етики майбутніх медичних сестер.

Ключові слова: професійна етика, медична сестра, медичний коледж, курс «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)», метод проектів, ділова гра.

Постановка проблеми. Реалії сучасного суспільства спонукають виробити нові пріоритети у всіх сферах суспільного життя, освіти і медицини зокрема. Потреба у висококваліфікованих, компетентних фахівцях сестринської справи та їх якісна підготовка у вищих медичних навчальних закладах є нагальною необхідністю. У закладах охорони здоров'я наразі очікують на фахівців з високим рівнем професійної компетентності, моральності, з розвиненим почуттям етики, поваги і толерантності до пацієнтів та колег.